დოკუმენტები

საქართველოს პარლამენტის სადღესასწაულო სხდომა ••

სხდომის წინ

პარლამენტის გარშემო

კვირას 1 დეკემბერს, 12 საათზე მოხდება არაჩვეულებრივი სადღესასწაულო სხდომა საქართველოს პარლამენტისა მის არსებობის ნახევარი წლის აღსანიშნავად. ამ დღეს დასწრება შეუძლიათ მხოლოდ პარლამენტის წევრებს და პრესის წარმომადგენლებს. გარეშე საზოგადოებამ განსაკუთრებული ბილეთები უნდა აიღონ შაბათს, პარლამენტის კვესტორთან. პარლამენტის თავმჯდომარე გააკეთებს მოხსენებას. ილაპარაკებენ აგრეთვე ფრაქციების წარმომადგენლები.

„სახალხო საქმე“, 30 ნოემბერი 1918 წ., N 396, გვ. 3.

საქართველოს პარლამენტის სადღესასწაულო სხდომა

დღეს, 12 საათზე საქართველოს პარლამენტის სადღესასწაულო სხდომაა. საქართველოს ხალხის წარმომადგენლობა და მასთან ერთად ქართველი ერი ზეიმობს საქართველოს დამოუკიდებ-

---

•• პუბლიკაცია მომზადდა შოთა რუსთაველის საქართველოს ეროვნული სამეცნიერო ფონდის საგრანტო პროექტის - „თანამედროვე ქართული პარლამენტარიზმის სათავეებთან: საქართველოს ეროვნული საბჭო-საქართველოს პარლამენტი“ ფარგლებში. გრანტის კოდი: FR-23-2950

ლობას და დემოკრატიული რესპუბლიკის შექმნის ექვსი თვის შესრულებას.

დღეს ქართველი ხალხი, მუდამ განაწამები და ბრძოლაში დაუსვენარი, მუდამ მტრით გარშემორტყმული და მებრძოლი თავისუფლების იდეალებისათვის, დღეს თავის წარმომადგენლების პირით ერთჯერ კიდევ იტყვის თავის გულიდან ამოხეთქილ სიტყვას სამშობლოს თავისუფლების და დემოკრატიის დასაცავად. დღეს საქართველო ზეიმით აღნიშნავს თავის განთავისუფლებასა და დამოუკიდებლობას. დღეს ყველას, მთელ კაცობრიობას იგი მტკიცე ხმით გადასძახებს, რომ ის განთავისუფლებული და დამოუკიდებელი დაიცავს თავის თავს, არავის გაექელვინება და ყველასთან მეგობრულად იქნება>

„საქართველოს რესპუბლიკა“, 1 დეკემბერი 1918 წელი, N 106, გვ.2.

საქ, სოც.-ფედ. სარევ. პარტიაში

ამხანაგების საყურადღებოდ.

კვირას, დეკემბრის 1-ლს, დილის 10 საათზე, საქართველოს პარლამენტის ექვსი თვის შესრულების გამო ყველა ჩვენ ამხანაგებს ვსთხოვთ თავი მოიკრიბონ პარტიულ კლუბში.

ამხანაგები: გ. ლასხიშვილი, გრ. რცხილაძე, სამსონ ფირცხალავა, შ. ნუცუბიძე, არჩ. ჯაჯანაშვილი და სხვები სიტყვებით მიმართავენ ამხანაგებს მომენტისა და პარლამენტის შესახებ.

„სახალხო საქმე“, 30 ნოემბერი 1918 წ., N 397, გვ. 3.

ჩვენ პარტიაში

ჩვენი პარტიის წევრთა საერთო კრება, რომელიც კვირას უნდა მომხდარიყო ქართულ კლუბში, ამ დღისათვის დანიშნულ პარლამენტის საზეიმო სხდომის გამო, შემდეგი დრიისათვის გადაიდო.

„საქართველო“, გიორგობისთვის 30, 1918 წ., N 231, გვ.2.

საქართველოს პარლამენტის შემადგენლობა

საქართველოს პარლამენტის **წევრთა რიცხვი** შეადგენს 137-ს. ფრაქციებად წევრები ასე არიან დანაწილებული: სოც.-დემოკრატები: 73 კაცი; სოც.-ფედერალისტები - 16 კაცი; ნაციონ.-დემოკრატები - 11; დამოუკიდებელი ნაციონ.-დემოკრატები - 5; სოც.-რევოლ. – 13, ამათში ორი სომეხთა წარმომადგენელია თუმანოვი და თარხანოვი; რადიკალ-დემოკრატი - 2; დაშნაკელების ფრაქცია - 3; სომხების სახალხო პარტია - 2; „ალიონელი“ – 5; დამოუკიდებელთა კავშირის - 3 და უპარტიო - 2.

ეროვნება: ქართველი 119 კაცია, ამათში 2 ქართველი მაჰმადიანია, 2 ქართველი ისრაელი. სომეხი - 13, თათარი - 3, ოსი - 2.

პროფესია: ჟურნალისტი - 33, მასწავლებელი - 17, ვექილი - 21, ექიმი - 6, მუშა - 19, პროფესორი - 3, სამხედრო პირი - 3, ინჟინერი - 4, კოოპერატორი - 2, კომერსანტი - 1, ბუხჰალტერი - 2, მუნიციპალური მოღვაწე - 4, სხვა და სხვა პროფესიისა - 22.

განათლება: უმაღლესი - 79, საშუალო - 33, დაბალი - 16, შინაური - 9.

„სახალხო საქმე“, 1 დეკემბერი 1918 წ., N 398, გვ. 3.

საზეიმო სხდომა

საქართველოს პარლამენტი

მე - 66 კრება

კვირა, 1918 წ, დეკემბრის 1, სასახლე, ტფილისი.

საზეიმო სხდომა საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების დღიდან ექვსი თვის შესრულების გამო.

თავმჯდომარეობს: საქართველოს პარლამენტის <u>თავმჯდომარე:</u> ნიკოლოზ ჩხეიძე.

მდივნობს საქართველოს პარლამენტის მდივანი: დავით ონიაშვილი.

პრეზიდიუმში არიან: საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის ამხანაგნი: იესე ბარათაშვილი, ექვთიმე თაყაიშვილი.

და მდივნის ამხანაგი: იოსებ აბაკელია.

ლოჟაში არია უცხო სახელმწიფოთა დიპლომატიური წარმომადგენელნი.

კრება იხსნება ნაშუადრევის 12 საათზე 25 წ. კრების დასაწყისში სამხედრო ორკესტრი უკრავს ეროვნულ ჰიმნს. კრება ფეხზე ადგომით მოიმენს ჰიმნს.

საქართველ. პარლ. თავმჯდომარის სიტყვა.

საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე წარმოსთვამს სიტყვას.

მთავრ. თავმჯდომარ. სიტყვა.

სიტყვა ეძლევა მთავრობის თავმჯდომარეს ნოე ჟორდანიას.

მთავრობის თავმჯდომარე წარმოსთქვამს სიტყვას.

კრება იხურება ნაშუადღევის 1საათ. და 15 წ.

თავმჯდომარე.

მდივანი.

პარლამენტის საზეიმო სხდომა

საქართველოს დამოუკიდებლობის ექვსი თვის აღსანიშნავად

(სტენოგრაფიული ანგარიში)

1 დეკემბერი

ვარდებით და დეპუტატების მოცინარ სახეებით გამხიარულებულია დარბაზი. პრეზიდიუმის მარჯვნივ - რესპუბლიკის მთავრობა. მარცხნივ - ელჩნი - მათ შორის ფონ-კრესი; მეორე ლოჟაში ჩვენი გენერლები და სხ. შინდის ფერ დროშას, რომელიც ამშვენებს აღმოსავლეთის კედელს მხნე დარაჯად ჩასდგომიან ჭაღარა შერეული გვარდიელი და ჯარისკაცი...

პირველის ნახევარზე თრთოლდება თავმჯდომარის ხელი და ზარის რეკვასთან ერთად თრთოლავენ საზეიმოდ თეთრ დარბაზის დამამშვენებელი გულები.

თავმჯდომარე. გთხოვთ, დაბრძანდეთ! კრება გახსნილი გახლავთ (მოისმის ჰომნი. დარბაზი ფეხზე ადგომით ისმენს).

ნიკოლოზ ჩხეიძის სიტყვა

მოქალაქენო, ხალხის წარმომადგენელნო!

ექვსი თვეა მას შემდეგ, რაც საქართველოს დამოუკიდებლობა გამოცხადდა.

ექვსი თვეა, რაც არსებობს საქართველოს დამოუკიდებელი რესპუბლიკა. ხალხის ცხოვრებაში, სახელმწიფოებრივ ისტორიაში, რასაკვირველია, ეს ძალიან ცოტა დრო არის. მაგრამ, იმ ხანაში, რომელშიაც ჩვენ ვცხოვრობთ, როცა ხდება ძირითადი ცვლილებები სოციალურ და პოლიტიკურ სფეროში, როდესაც ჩვენ შევდივართ ახალ ხანაში, მაშინ ისეთ ნაბიჯს, რომელიც ჩვენ წარვდგით ამ ექვსი თვის წინეთ, რასაკვირველია, უდიდესი მნიშვნელობა აქვს. დემოკრატიული რესპუბლიკა, დამოუკიდებლობა, ნეიტრალობა და ხალხთა შორის სოლიდარობა - აი ის საფუძველი, რაზედაც დავამყარეთ ჩვენ ჩვენი შემოქმედებითი მუშაობა სახელმწიფოებრივ შენობაში. და ჩვენ, ჩვენის ნებით, ამ პრინციპს და გზას არ გადაუხვევთ.

მე, ჩემ და თავად ზედმეტად მიმაჩნია განმარტება დაწვრილებით ჩვენი დამოუკიდებლობის მნიშვნელობისა.

მე მინდა მხოლოდ შემდეგზე მივაქციო თქვენი ყურადღება.

თქვენ ძალიან კარგად იცით, ხალხის წარმომადგენელნო, რომ მეფის რუსეთი მოსისხლე მტერი იყო, სხვათა შორის, ხალხის თვითგამორკვევისა. იმიტომაც, როცა მეფის რუსეთი დაინგრა, სხვათა შორის, უპირველესად, გაისმა ლოზუნგი ხალხთა გამარჯვებისა და ძველი რუსეთის ნანგრევებზე აღმოცენა იწყო სხვა და სხვა სახელმწიფოებრივ ერთეულებმა. ეს სრულიად ბუნებრივი პროცესი იყო. და თუ ვინმე ფიქრობს, რომ ამ პროცესის შეჩერება შეიძლება, და თუ ვინმე ფიქრობს რომ შესძლებს უკუღმა შეატრიალოს ეს პროცესი, ან ეს მიმდინარეობა და ხელოვნურ კალაპოტში მოამწყვდიოს - ჩემის აზრით, ის ძალიან სცდება.

საქართველომ თავისი დამოუკიდებლობა ყველაზე უგვიანეს გამოაცხადა, გამოაცხადა მაშინ, როდესაც რუსეთი ნანგრევად იქცა და რევოლუცია - ანარქიად. მიუხედავად იმისა, არც ერთ აქტს დამოუკიდებლობისას რუსეთში არ გამოუწვევია ისეთი მწვავე ინტერესი, როგორიც გამოიწვია აქტმა ჩვენი დამოუკიდებლობისა.

დამოუკიდებელ საქართველოს ომი გამოუცხადეს იმ ელემენტებმა, რომელზედაც დაბჯენილი იყო თვითმპყრობელობა. რადგანაც ისინი დაჯერებული იყვნენ და არიან დღესაც, რომ საქართველო უკუნითი უკუნისამდე უნდა დარჩეს საუკეთესო სამკაულად მეფის გვირგვინისა.

ისინი ვერ გაიგებენ, რომ საქართველო იყო განძი და სამკაული, რომელსაც ხალხმა ათასი წლის განმავლობაში შესწირა თავისი სისხლი და სიცოცხლე.

საქართველოს ბრძოლა გამოუცხადეს იმ ელემენტებმა, რომლებიც მუდამ აია-სოფია და სტამბოლზე ოცნებობდნენ და ისინი ვერ მიხვდნენ, და ვერ მიხვდებიან, რომ დამოუკიდებელი საქართველო არასოდეს, არავითარ მონაწილეობას მილიტარისტულ ავანტიურაში არ მიიღებს. ის დაიცავს თავის თავს და არ გამოეცილება სხვას.

ჩვენ დამოუკიდებელ საქართველოს ომი გამოუცხადა ბოლშევიზმმა, რადგანაც საქართველო გადაიქცა ბჭედ რევოლიუციისა, - და ბოლშევიზმი - კონტრ-რევოლიუციისა.

არიან ისეთი ელემენტებიც, რომელნიც, საქართველოს დამოუკიდებლობას, ასე ვსთქვათ, „ობივატელურად“, ან სიხარბის თვალით უყურებენ. მათი ხელობა არის, ხშირად, მძრომიალობა, კინკლაობა და მოღალატეობა. ისინი მაინც და მაინც არ წარმოადგენენ დიდ საფრთხეს, თუმცა მათზე თვალი მარჯვედ უნდა გვქონდეს. მათ პოლიტიკას უნდა დაუპირდაპიროთ ჩვენი მტკიცე და გულახდილი პოლიტიკა ხალხის სოლიდარობისა და თუ ჩვენ ამ გზას მტკიცედ დავადგებით, იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ესეთი ელემენტებიც გონს მოვლენ.

არის კიდევ ერთი ჯურის ხალხი, რომელიც უარყოფით არ ეპყრობა ჩვენს დამოუკიდებლობას, მაგრამ ისინი მუდამ თავს დაგვტირიან და მოსთქვამენ, რომ ჩვენ ვართ სუსტი და ასეთ პირობებში, დამოუკიდებლობა დაგვღუპავს ეკონომიურად და ფინანსურად. მე ვფიქრობ, რომ უდიდესი ნაწილი ამ ჯურის ხალხისა, არის ეშმაკის მოციქული და მათდამი ჩვენ ფრთხილად უნდა ვიყვნეთ. მხოლოდ თუ მათ შორის არიან გულწრფელნი, ჩვენ ვეტყვით მათ: „თუ ჩვენ სუსტნი ვართ, მოდით, და თქვენის საქმიანობით და ცოდნით დაგვეხმარეთ და გაგვამაგრეთ“!

ხალხის წარმომადგენელნო!

ჩვენ მეგობრებიც ბევრი გვყავს, კეთილმოსურნენი და ამათზე მინდა კიდევ ორიოდე სიტყვა გითხრათ თქვენ.

თქვენ კარგათ იცით, ხალხის წარმომადგენელნო, რომ მას შემდეგ გამოვიდა, რაც რუსეთის დემოკრატია სამოქმედო ასპარეზზე გამოვიდა, ჩვენი დემოკრატია ხელიხელ ჩაკიდებული მიდიოდა. საერთო მუშაობა ჰქონდა რუსეთის დემოკრატიასთან. ანარქიამ და კონტრ-რევოლუციამ ეს ნამდვილი რუსეთის დემოკრატია შეჰკრა და შებოჭა იმ ხანაში და შესწყვიტა საერთო დემოკრატიული მუშაობა. ზოგიერთი ფიქრობს, რომ ეს იყო შედეგი ჩვენი დამოუკიდებლობის გამოცხადებისა. ვინც ასე ფიქრობს, მე მგონი, ის ვერ არჩევს შედეგს მიზნისაგან და მიზანს შედეგისაგან.

ჩვენ დარწმუნებულნი ვართ, რომ ნამდვილი დემოკრატია ჩვენ დამოუკიდებლობას თანაგრძნობით უყურებს და კარგად იცის, რომ ჩვენი დამოუკიდებლობა გახდა აუცილებელი პირობა ჩვენი თვით გამორკვევისა.

ეს დემოკრატია დარწმუნებულია, რომ თუ ეს თვითგამორკვევა ნორმალურ პირობებში მოხდება, ეს შექმნის ნიადაგს, რომ კვლავ აღდგეს საერთო დემოკრატიული ფრონტი.

ჩვენ მხოლოდ მივმართავთ დღეს ამ დემოკრატიას ერთის დავალებით; ჩვენ ვეტყვით მას, რომ საქართველოზედ დღეს ბევრს ტყუილს და ცილისწამებას ავრცელებენ და ჩვენ მოგმართავთ

თქვენ: „თქვენ უნდა ხმა აღიმაღლოთ ასეთ უსამართლობის წინაშე და დაჰგმოთ ასეთი საქციელი კაცობრიობის წინაშე.

ეს მით უმეტეს საჭიროა, რომ ჩვენ ძალიან ნაკლებად გვიცნობს ის, ვის ხელშიაც არის დღეს ქვეყნის ბედ-იღბალი. მართლაც ჩვენ სხვა სახელმწიფოები თანაგრძნობით გვიყურებენ და ამის საბუთი ისიც არის, რომ აი აქ ბრძანდებიან წარმომადგენლები სხვა სახელმწიფოებისა (საბჭო ოვაციით ხვდება ფონ-კრესს და საერთოდ უცხოელების წარმომადგენლებს).

ჩვენ, ახლო ხანში შემთხვევა გვქონდა შევხვედროდით და დაგვემტკიცებინა ერთი უკულტურეს ევროპის ხალხისთვის, რომ ჩვენ ვიცით ფასი თავისუფლებისა, ვიცით ფასი დისციპლინისა და გვაქვს უნარი სახელმწიფოებრივ შემოქმედებისა (სპ. კედია: მართალია!).

ეხლა ჩვენ შემთხვევა გვეძლევა შევხვდეთ პირისპირ სხვა განათლებულ ხალხის წარმომადგენლებსაც და ჩვენ ამ შეხვედრისა, თამამად შეგვიძლიან ვთქვათ, არც გვრცხვენიან და არც გვეშინიან (ხანგრძლივი ტაში).

არ გვრცხვენიან მისთვის, რომ ჩვენ ხელთ გვაქვს დღეს უდიდესი სახელმწიფოებრივი გარანტიები, რომლის აკვნად იყო საფრანგეთი, ინგლისი და ამერიკის დიდი დემოკრატია.

არ გვრცხვენიან მისთვის, რომ ჩვენ, შეძლების და გვარად ცხოვრებაში ვატარებთ სოციალურ რეფორმებს ხალხის სასარგებლოდ.

მართალია, ჩვენ ღარიბნი ვართ ნივთიერად, მაგრამ არ ვართ ღარიბნი სულიერად (ხანგრძლივი ტაში) და ძალიან მდიდარნი ვართ ჩვენი ქვეყნის ბუნებით. და ვინც აქ მოვა იმ მიზნით, რომ ეს სიმდიდრე გამოიყენოს თავის გამოცდილებით, ცოდნით და უნარით, გვასარგებლოს ჩვენ და თვითონაც ისარგებლოს, - ჩვენ მათ ვეტყვით - „კეთილ იყოს თქვენი აქ მოსვლა!“

მხოლოდ, ვინც მოინდომებს იმას, რომ ჩვენ გაგვაღატაკოს და ხელი აგვაღებინოს ჩვენ განძზე, ჩვენ ამათ ვეტყვით: „ხელი შორს!“ (ტაში).

არც გვეშინიან ჩვენ, რადგანაც საფრანგეთ-ინგლისმა, ამერიკამ და სხვა განათლებულ სახელმწიფოებმა უკვე აღიარეს პრინციპი ერთა თვითგამორკვევისა და ჩვენ იმედი გვაქვც, რომ ეს განათლებული ხალხი - არც გადაუხვევს ამ პრინციპს და ვერც გადაუხვევს.

ჩვენ არ გვეშინია, რადგანაც დარწმუნებულნი ვართ, რომ ჩვენ დამოუკიდებელ საქართველოს საშუალება მიეცემა წარდგეს საერთო სამშვიდობო კონგრესზე და მთეკ კაცობრიობას აუწყოს თავისი თავი და კარგი.

და მე ვფიქრობ, რომ ჩვენ არ გვეშინიან, რადგანაც დასავლეთ ევროპის დემოკრატია დაიძვრება ადგილიდან და გასწევს იმ ადგილისაკენ, სადაც არ იქნება არც ერთა შუღლი და არც კლასობრივი ბრძოლა. ჩვენ ამ დემოკრატიას გავყვებით ფეხდაფეხ და ერთ ნაბიჯითაც არ ჩამოვეცლებით. მაშ გაუმარჯოს დამოუკიდებელ საქართველოს (მქუხარე ტაში), გაუმარჯოს ერთა სოლიდარობას (ხანგრძლივი ტაში).

თავმჯდომარე. სიტყვა ეკუთვნის მთავრობის თავმჯდომარეს (კრება ფეხზე სდგება და ეგებება მხურვალე და ხანგრძლივი ტაშით).

მთავრობის თავმჯდომარის ნ. ჟორდანიას სიტყვა

მოქალაქენო ამ 100 წლის წინათ საქართველომ ხელი აიღო თავის დამოუკიდებლობაზე. ამ ექვსი თვის წინათ იმავე საქართველომ გამოაცხადა თავისი დამოუკიდებლობა (ვლასა მგელაძე - გაუმარჯოს ამ დამოუკიდებლობას).

ასეთი ორი ერთი მეორეს მოპირდაპირე, ერთი მეორის მოწინააღმდეგე აქტი არის დროს აქტი ჩვენ ცხოვრების ძირითადი პრობლემისა. ამ ორ აქტს შორის არის ერთის დიდი რამე საერთო, - ის, რომ ორივე აქტი იყო გამოწვეული ერთი და იგივე მიზეზით და ამ ორ აქტმა მიაღწია ერთი და იგივე შედეგს. ამ ორ აქტის საერთო მიზეზი იყო ის, რომ ჩვენ საქართველოს ხალხს თავი დაეხსნა აზიურ ბარბაროსებისაგან და შედეგი ორ ივე აქტისა იყო ის, რომ საქართველო ამ ორმა აქტმა იხსნა იმ აზიურ ბარბაროსობისაგან და შემოსევისაგან. აქედან თქვენ ხედავთ, რომ აქტი 26 მაისისა არ ყოფილა

აქტი შემთხვევითი, აქტი უცაბედითი, აქტი მოგონილი რომელიმე პირის, ჯგუფის, ან პარტიის მიერ. არა, ბატონებო, ეს აქტი იყო ისტორიული აუცილებლობისა და ხალხის გულიდან ამოხეთქილი. ამ აქტით საქართველო გადაურჩა განადგურებას, ამ აქტის საშუალებით საქართველოში არ შემოსულა შეიარაღებული ძალა ჩვენ სამტროდ. ამ აქტით შემოვიდა მართლა ჩვენში შეიარაღებული ძალა, მაგრამ შემოვიდა ჩვენდა საშველად და იმედი გვაქვს და ვართ დარწმუნებული, რომ თუ კიდევ შემოვიდა შეიარაღებული ძალა ჩვენში, ძალა ევროპიული; ეს ევროპიული შეიარაღებული ძალა იქნება ჩვენ სამოყვრეთ და სამეგობროთ. ეს იმიტომ, რომ მთელი ჩვენი სულის კვეთება და ლტოლვილება დაწყებული 11 საუკუნიდან იყო ის, რომ რამე ნაირად მოვშორებულიყავით აზიურ კულტურას და შევსულიყავით ევროპიულ კულტურაში და ამიტომ ჩვენ არ გვქონია და არ გვექნება მტრული განწყობილება ევროპასთან და არც ევროპას ექნება ჩვენთან: თუ კი გერმანიის ძველი რეჟიმის ჯარები ჩვენ მოგვეპყრნენ სათუთად და ოდნავად არ შელახეს ჩვენი ერის სუვერენობა, მით უფრო ჩვენ მოველით ასეთ მოპყრობას ახალ გერმანიისაგან და იმ ქვეყნებისაგან, რომლის წარმომადგენელნი დღეს მოდიან ჩვენკენ და რომლებმაც უკვე გუშინ ფეხი დაადგეს ჩვენ ტერიტორიაზე. ასე რომ ჩვენ არ გვმართებს ცრემლთა ფრქვევა და არც უიმედობა მხოლოდ ერთი პირობით:

ჩვენ უნდა ვიდგეთ მაგრად ჩვენს ისტორიულ გზაზე და უნდა ვსთქვათ გადაჭრით და ხმა მაღლა, რომ არ გვინდა არც ქაოსი, არც ბარბაროსობა, საიდანაც უნდა მოდიოდეს ის, მოდიოდეს იგი სამხრეთიდან თუ ჩრდილოეთიდან (ტაში), ჩვენ დღეს შეგვიძლიან შევიდეთ ევროპიულ ხალხთა ოჯახში პირდაპირ სრულიად უშუამავლოდ. დღეს ჩვენ უკვე ამ გზაზე ვართ და ჩვენ ჩვენის ნებით არ გადაუხვევთ (ტაში).

მაგრამ გვეტყვიან ეს თქვენი მშვენიერი სურვილია და სურვილებით არავინ შესულა სამოთხეში.

დიახ ეს ჩვენი სურვილია, მაგრამ არა სურვილი უნიადაგო, არა ისეთი, რომელსაც არა ჰქონდეს თავისი საპატიო საბუთები. თუ

ვინმე იფიქრებს, რომ ამ ჩვენი სურვილით ასეთი მსუბუქის ბარგით ვაპირებთ ხალხთა შორის თანასწორობის მოპოებას, - ის უეჭველად შემცდარია.

არა ჩვენ შეგვიძლიან თვით უსასტიკესი არეოპაგის წინაშეც წარვსდგეთ იმ საბუთებით, რომელიც ჩვენ გვაქვს. ამ საბუთად ჩვენ გვაქვს 6 თვის ისტორია.

მოხდა ერთი დიდი ფაქტი. ის ფაქტი, რომელსაც ვერ უარ-ჰყოფს ვერავინ.

ეს ფაქტი გახლავთ ის, რომ რუსეთის დიდი რევოლიუცია, რევოლიუცია თებერვლისა მთელ რუსეთის უზარმაზარ სივრცეზე მხოლოდ აქ საქართველოში განმტკიცდა, აქ შეისხა სისხლი და ხორცი.

თებერვლის მოპოებულმა თავისუფლებამ ააფორიაქა მთელი რუსეთი, ააფორიაქა ყველა ხალხი. იქ გამოიწვია განაწილება იმ გვარად, რომ ერთის მხრივ აამუშავა ანარქია და მეორე მხრივ აამუშავა რეაქცია.

მარტო აქ, საქართველოში ამ თავისუფლებამ იპოვა თავისი ღირსეული პატრონი და გონიერი მოყვარე მან ვერ გააქანა ჩვენი ხალხი ვერც ანარქიისა და ვერც რეაქციისაკენ.

დემოკრატია მხოლოდ აქ იშვა და დაეპატრონა ქვეყანას.

ერთი წლის რევოლიუციის ქარტეხილმა აქ გამოსჭედა. ხალხი თავისთვის პატრონი და თავის თავის მმართველი.

აქ მხოლოდ, აქ აღმოჩნდა დემოკრატია ისეთი ძლიერი, რომ არ გადასცა თვის ისტორიულ გზას და არ აჰყვა არც ერთ იმ გზებს რომელნიც გამოჩნდნენ შემდეგ თვეებში და გამოიწვიეს რუსეთის აფორიაქება. თავისუფლება მხოლოდ ჩვენში არ აღმოჩნდა მტერი წესიერებისა. წესიერებამ მხოლოდ ჩვენში ჰპოვა ფესვები თავისუფ-ლებისა. მოსპეთ ეს თავისუფლება და გაჩაღდება დიდი არევ-დარევა, მოსპეთ წესრიგი და მოისპობა თავისუფლება. და საქართ-ველოშიაც ამ ორი ელემენტის შედუღება, თავისუფლების და მო-ქალაქეობრივის წესრიგის, ამ ორი ელემენტის შედუღება ქმნის ჩვენს ხალხისგან პოლიტიკურ დემოკრატიას. და აი სწორედ ამ სა-

ბუთით ჩვენ ვამბობთ, რომ ჩვენ ვართ უკვე ხალხი ევროპიული და დემოკრატიული. (ტაში).

აქედან თქვენ ხედავთ და ე უნდა დაინახოს ჩვენმა მტერმა და მოყვარემაც, რომ ჩვენ არა მარტო გვონდა ვიყვნეთ დამოუკიდებელნი, არამედ ჩვენ შეგვიძლიან ვიყვნეთ დამოუკიდებელნი (ტაში).

ამ ექვსი თვის განმავლობაში ჩვენ მივმართეთ ყოველივე ზომებს, რომ ამ ჩვენ დამოუკიდებლობას მისცემოდა შესაფერი იურიდიული და კონსტიტუციური ნორმები.

ჩვენი პარლამენტი, ჩვენი მთავრობა, ჩვენი უწყებანი ამ საქმიან მუშაობაში არიან, თქვენ იცით, რომ 6 თვის წინად ჩვენ დავიწყეთ ჩვენი სახელმწიფოს შენება თითქმის ცარიელი ადგილიდან.

წინად იყო ბრძოლა თავისუფლებისათვის, ბრძოლა რევოლიუციისათვის, არ იყო დრო, რომ ჩვენ აქ გვემუშავნა აღმშენებლობის საქმეზე.

ამ უკანასკნელ ექვსი თვის განმავლობაში ჩვენ შეუდექით მოპოებულ თავიუფლების კონსტიტუციურ კალაპოტში ჩამოყალიბებას. ჩვენ ამ 6 თვის განმავლობაში მოვაწყეთ აპარატი ადმინისტრატიული, შემოვიღეთ ერობა, მოვახდინეთ აგრარული რეფორმა და, რაც უფრო საყურადღებოა, ჩვენ განსაკუთრებული ყურადღება მივაქციეთ იმას, რომ ჩვენ ნორჩ სახელმწიფოს ჰქონოდა საკმარისი ქონება, რომ შეეძლო ფართე სახელმწიფოებრივი მეურნეობა დაიწყოს. და უნდა ვსთქვა, ამ მხრივ ჩვენი პატარა რესპუბლიკა შეადგენს დიდ გამონაკლისს. არა მგონია, რომ რომელიმე არამც თუ პატარა, არამედ დიდ რესპუბლიკას ჰქონდეს იმდენი უძრავი ქონება, რამდენიც დღეს ჩვენს რესპუბლიკას აქვს. ჩვენ მოვაწყეთ ამ ექვსი თვის განმავლობაში ჯარი, დამოჟნები, შევიმუშავეთ ახალი გადასახადების სისტემა, საუკეთესო მიმოსვლა, გავამრავლეთ ფოსტა-ტელეგრაფი თითქმის ორჯერ და მრავალ მაზრებსა და სოფლები გავიყვანეთ ტელეფონები, გარდა ამისა ჩვენ მივაქციეთ განსაკუთრებული ყურადღება იმას, რომ ხალხი დაგვეკავშირებინა სწავლა-განათლებასთან მის სამშობლო ენით, გავამრავლეთ სახალხო სკოლები იქ, სადაც არ იყო, შევქმენით პირველი სახელმწიფო უნივერსიტე-

ტი. ერთი სიტყვით, ჩვენ მივიღეთ ყოველნაირი ზომები, რომ ჩვენი სახელმწიფო მართლა დამსგავსებოდა სახელმწიფოს და არავის არ ეთქვა ჩვენთის - თქვენ ერთ ადგილას იდექითო.

ჩვენ მივაქციეთ განსაკუთრებული ყურადღება სამართლის შექმნას გასაგებ ენაზე, მოვახდინეთ სასამართლოს სრული რეორგანიზაცია.

აი მოკლედ ის, რასაც ვაკეთებდით ამ 6 თვის განმავლობაში, რის უკანასკნელი სიტყვაც ეკუთვნის დამფუძნებელ კრებას, რომელიც იქნება საქართველოში ამ ახლო ხანში მოწვეული.

მე მინდა თქვენი ყურადღება მივაქციო აგრეთვე ერთ გარემოებას. ჩვენ აქ მოგვიხდა მუშაობა არა მარტო საქართველოს მაგიერ, არა მარტო საქართველოსთვის, არამედ თვით რუსეთის მაგიერ, ჩვენ მოგვიხდა მუშაობა რუსეთისათვის.

ჩვენი მტრები ავრცელებენ ხმებს, ეს იბეჭდება არა აქ, არამედ იქ სადაც მაინცა და მაინც ჩვენს ოჯახებზე არა იციან რა, რომ ჩვენ გავმართეთ ერთნაირი დევნა რუსების, განსაკუთრებით რუსების ოფიცრების წინააღმდეგ. ეს საბუთი არის მთავარი საბუთი ჩვენი მტრების ხელში, ჩვენ შეგვიძლიან ვთქვათ, რომ ჩვენ საქართველოდან დიდად ღირსეულად გავაცილეთ რუსეთი და მისი აქ მყოფი წარმომადგენლები.

აქ გვაქვს ციფრები, რომლის წინაშეც უნდა დადუმდნენ ყველა ორგულნი და ცილისმწამებელნი.

26 მაისიდან 20 ნოემბრამდის ჩვენ დავხარჯეთ რუსეთის მაგივრად შემდეგი თანხები: ჩვენ მოვახდინეთ ფრონტის და ფრონტთან დაკავშირებული დაწესებულების ლიკვიდაცია. ტფილისის ხაზინიდან ამისთვის გავიღეთ 21 მილიო 22 ათასი მანეთი, საველე ხაზინიდან 9 მილიონ 791 ათასი მანეთი, სენაკის ხაზინიდან გავიდა 1 მილიონი. ფოთის ხაზინიდან გავიდა 736 ათასი მანეთი, ფოსტა-ტელეგრაფის ოლქიდან 512 ათასი მანეთი. გარდა ამისა იმ მიმდინარე ანგარიშებიდან, რომელნიც აქ ჰქონდათ წინანდელ ხაზინის წარმომადგენლებს, ამ მიმდინარე ანგარიშებიდან გავიდა 1 მილიონ 436 ათასი მანეთი, რკინის გზიდან გავიდა 1 მილიონ 20 ათასი მან.

სულ ამნაირად ჩვენ ამ ფრონტის და ფრონტთან დაკავშირებულ სხვა და სხვა დაწესებულების ლიკვიდაციას მოვახმარეთ 26 მაისიდან 20 ნოემბრამდის 35 მილიონ 517 ათასი მანეთი. ამის გარდა, ჩვენ მივეცით სამხედრო ოჯახებს 1 მილიონ 32 ათასი, ჩვენ მივეცით ძველი მთავრობის პენსიონერებს 1 მილიონ 323 ათასი მანეთი.

ახლა ჩვენ გადავდივართ მეორე საქმეზე და უნდა ვთქვათ, რომ რაც ჩვენ აქ ვქენით არც ერთ კუთხეს რუსეთისას არ უქნია ასე.

თქვენ კარგად იცით აუარებელი ფული იყო დაგროვილი შემნახველ კასებში და ბანკებში. უნდა ვსთქვათ, რომ ეს სუყველა წაღებული იყო პეტროგრადში; იქ დაიხარჯა ომის საჭიროებისათვის.

აგრეთვე ბანკებში შენახული ფული იყო წაღებული მოიჯარადრეთათვის სახელმწიფოს წარმომადგენლებისაგან.

ეს ფულიც დაიხარჯა. და აი ჩვენ ამ მდგომარეობიდან გამოვიყვანეთ ეს შემნახველი კასები, ეს ბანკები. ჩვენ ვიკისრეთ და მივეცით ამ შემნახველ კასებს 10 მილიონი მან. კერძო ბანკებს - 28 მილიონი, აგრეთვე ჩვენ მივეცით სახელდახელო ანგარიშების გასასწორებლად ბანკს და სახელმწიფო ხაზინას 23 მილიონი. ერთი სიტყვით რუსეთის მაგიერ დავხარჯეთ 6 თვეში 98 მილიონი 244 ათასი.

აი ბატონებო, ამის შემდეგ ჩვენ გვეუბნებიან, რომ ჩვენ აქ ვინმე გავდევნეთ, ვისმეს უდიერად მოვექეცით და აქედან ჩვენი დამოუკიდებლობა ვიხმარეთ სხვიდ სამტროდ.

აი ბატონებო, ეს ციფრები აშკარად ღაღადებენ იმას, რომ ჩვენ თვითონ ღარიბმა ერმა და ასე ვსთქვათ მჭლე ხაზინამ, მიუხედავად თვის სიღარიბისა 98 მილიონი მანეთი გადავდეთ სხვის საჭიროებისათვის.

და თუ მაინც ჩვენ ცილს გვწამებენ და თუ მაინც სწერენ და ამბობენ, რომ ჩვენ აქედან ვერეკებით, გავრეკეთ ძალით ვინმეო, - ამის მიზეზი სულ სხვაა. ეს გამომდინარეობს მტრობით ჩვენი დამოუკიდებლობისადმი, მათ ალაპარაკებთ შოვინისტური და რეაქციონური სულისკვეთება. მაგრან აქ ვიტყვით: ხელი შორს, აქ კი ნურას უკაცრავად! (ტაში). მხოლოდ აქ ჩვენ საქართველოში შევძელით შეგვექმნა ერთნაირი პოლიტიკური თანასწორობა, თავისუფალი და

წესიერი მართვა გამგეობა. მხოლოდ დაუძინებელ მტერს თავისუფლებისას და დამოუკიდებლობისას შეუძლიან გვითხრას აიღეთ ხელი და გადაეშვით შორს, იქ გამოუცნობ ქაოსში და იქ რაღაც რეაქციის მხარეში. ჩვენ ამას არ ვიზამთ და ჩვენ ამას ვერც ვიზამთ.

ჩვენ გვსურს უეჭველად ჩვენებური წესწყობილება იყოს, როგორც რუსეთში, ისე მოსაზღვრე მეზობელ ერებში. ჩვენ მოხარული ვიქნებით რუსეთის, ნამდვილ რუსეთის აღდგენისა. ჩვენ მოხარული ვიქნებით, რომ ჩვენს ირგვლივ მყოფი მოძმე რესპუბლიკები და ერები იყვნენ უკეთ პირობებში და შექმნან ისეთი წესწყობილება რომელიც არის აქ ჩვენში. მერე ეს განა მოითხოვს ჩვენგან, რომ ჩვენი დამოუკიდებლობა მოვკლათ? არა! დემოკრატიული წესწყობილება არსად არ მოითხოვს, რომ მეორე სახელმწიფოს დემოკრატია დაიჩაგროს, ვინც ასე ფიქრობენ ისინი არ არიან დემოკრატები. იმათ არაფერი არა აქვთ საერთო დემოკრატიასთან. ისინი, უეჭველია სხვა მიზნებით, სხვა სურვილებით არიან გატაცებულნი. უნდა ვთქვათ, რომ ჩვენ ამ სურვილების წინააღმდეგ მივიღებთ ყოველნაირ საშუალებას, რომ ეს სურვილები დარჩნენ მათში მხოლოდ და მხოლოდ სურვილებად. ჩვენ დემოკრატიულ სახელმწიფოებთან ყოველთვის გვექნება მჭიდრო ეკონომიკური და პოლიტიკური კავშირი. მხოლოდ მათგან ჩვენ მოვითხოვთ ერთ პირობას: როგორც ჩვენ ვცნობთ მათ სახელმწიფოდ, ისე მათ სახელმწიფო ჩვენი უნდა იცნონ სახელმწიფოდ და უნდა გამართონ მოლაპარაკება ჩვენთან და ჩვენ მათთან, როგორც თანასწორმა თანასწორთან. რაც ჩვენ გვსურს ჩვენთვის, ის გვსურს სხვებისთვის.

აი ამ მოკლე მცნებით არის გამსწვალული ჩვენი საგარეო პოლიტიკა. ვერავის შეუძლიან და ვერც დაგვწამებს, რომ ჩვენი დამოუკიდებელი რესპუბლიკა ამოძრავდა რომელიმე დამოუკიდებელ რესპუბლიკის და ან რომელიმე ერის წინააღმდეგ.

მხოლოდ ნება მიბოძეთ გითხრათ, რომ ჩვენი ბედი არის ჩვენს ხელში. საქართველოს რესპუბლიკა იარსებებს, თუ ჩვენ შიგნით და გარეთ ამ ნიადაგზე მტკიცედ ვიქნებით.

გისურვებთ თქვენ და ჩვენ შეგვიძლიან უსურვოთ ჩვენს შთამომავლობას, რომ 26 მაისის აქტი გადიქცეს მუდმივ დღესასწაულად.

ეს აქტი არის აქტი გამარჯვებისა საქართველოს დემოკრატიისა და მისი თავისუფლებისა! (მქუხარე ტაში).

თავმჯდომარე. ამით ვათავებთ, დღეს ჩვენს დღესასწაულს და კრებას ვხურავ (ტაში, ოვაციები).

„საქართველოს რესპუბლიკა“, 1918 წლის 3 დეკემბერი, N 107, გვ.1-3.